

LO CRIT D'ESPAIYA

SETMANARI CARLISTA ILUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA: trimestre.	1	peseta
FORA: idem.	1'25	
ULTRAMAR Y EXTRANJER		
Trimestre.	2'50	pesetas

Número corrent: 5 céntims.

ADMINISTRACIÓ:

EN LA BIBLIOTECA TRADICIONALISTA
 RONDA DE LA UNIVERSITAT N.º 14
 APARTAT DE CORREUS 147
 Teléfono núm. 1150

Número atrassat: 10 céntims.

POLITICAS

—No sé perque no hem de tenir vot nosaltres!...

Lo Director de LO CRIT D' ESPANYA deu una satisfacció á n' els amichs estimadíssims de Manlleu que 's van dignar invitarlo pera 'l *meeting* electoral celebrat en aquella vila. La circumstancia d'haver estat malalt de relativa gravetat durant deu díes, l'impossibilitaren de concórrer al acte, lo que de veras ha sentit, puig guarda recorts agradabilíssims dels carlins de Manlleu, als que novament felicita per sos treballs en favor de la Causa y de la candidatura pera Diputat á Corts del Excelentíssim Senyor Duch de Solferino, que mal que pesi á nostres adversaris, doném com á segü triunfará en tot lo districte.

Lo fret deu haver glassat la activitat de nostres polítics, perque apenas hi ha assumpto de que parlar.

Are que semblava que los membres de la Junta del Cens, pera evitarse panallons, se hagueran escalfat tirantse per entre cap y coll qualsevol trasto, en Fabié, per exemple, resulta que sols la linfa alemana nos dona materia pera omplir quartillas.

Diguin lo que vulguin los que treuhen sovint sanch per lo nas y los que no saben qué cosa es tindre las galgas de color de pera, lo descubrimient del doctor Kock es importantíssim, y ó molt me enganyo, ó sos beneficiosos resultats los tocarán fins aquells tísichs de tercer grau y de quinta essencia de llimó, transparents de cos, alterables al calor y á la electricitat y á las emanacions de las clavegueras, que ¡ay! groguejan per nostres carrers ab aires de molta salut y semblan figuras de cera groga ambulants.

Per desgracia existeixen; pro ells se enfurisman quant alguna persona de la seva particular estimació los hi aconsella bonas raccions de carn crua y freqüents arrastres per l'herba.

Lo primer que fan es posar lo bras en contracció y ensenyar la bola de la forsa.

De vegadas es un tumor, y diuhen que'ls prové de la gimnassia.

Los tísichs per essencia y per potencia donan llástima; pro aquests altres que ho son de tercer grau en apariencia, mereixen serho de debó.

Com á tals los havém de considerar, perque no 'ns mortifiquin ab sas ínfulas de forsa.

Pera saludar descarregan sos punys sobre las espatllas del desprevingut, pera que se enteri de que lo color groch de son rostre no 'ls priva sa robusta organissació.

Mes per molts esforços de flaqueza que fassin, y per molt que apretin las mans de sos amichs, los hi há arribat l' hora.

No la de la mort: la de inocularse.

Aixís nos traurán de dubtes de una vegada, y evitarán que las naturalesas timoratas fuigin de son costat.

¡A Berlin! ¡A Berlin! cridavan los francesos, y allí han d' anar aquestos temperaments.

Trobat lo remey, ha de procurar nostre Govern que tothom se curi.

La tísis causa tants estragos entre las personas com lo brom entre 'ls coloms.

¡Alabém al doctor Kock per son portentós descubrimient!

Desde are las fesomías recobrarán la expressió primitiva, y aquesta gent ab cara de groch de canari no 'ns farà sufrir més sas extemporáneas demostracions de forsa.

Perque si las autoritats compleixen ab lo seu deber, destinarán una brigada á cassar á tots los sospitosos de enfermetat tuberculosa.

¿No 's persegueix lo virus de la rabia? Pera mostra, basta lo popular carretó municipal.

¡A inocularse! ¡A inocularse! Aquest es lo crit de la opinió pública.

¡Llástima que per aquest procediment no 's pugui curar la tísis que pateix Espanya!

* * *

La vritat es que fa fret.

Si en lloch de parlar del doctor Kock, me hagués anat á escalfar ab una estufa de carbó idem, no hauría dit tants disbarats. Quant jo tinch fret, no sé lo que 'm dich. Per aixó demano indulgencia á vostés. Y al mateix temps los hi desitjo felicíssimas Pascuas.

Y dispensin que la felicitació sigui tant curta y tant poch elegant.

Perque es inexplicable lo fret que sent en aquests moments son afectíssim y S. S., que no 'ls besa las mans per por de que las tinguin fredas,

FLORDELÍS.

A «LO CRIT D' ESPANYA»

INVOCACIÓ

(¡Oh Musas que en lo Parnás
hi teniu vostre tou jas!
infiltreume inspiració;
infleu mon númen escás,
que he d' entoná una cansó.)

* * *

Deix que afini la guitarra
y á ton honor avuy canti.
Deix que avuy d' un salt 'm planti
del Parnás en las regions.
Deix que avuy 't pagui un deute
que ab tu contret hi tenia,
que 'ls deutes de cortesia
no admeten prorrogacions.
Tu ets defensor incansable
de la Comunió Carlista.
Sembla que tinguis la vista
á la punta del bastó,
puig que quant has de combatre
ab la lliberal canalla
ho fas sempre á cops de tralla,
qu' es així 'l modo milló.
Has sigut tu, CRIT D' ESPANYA,
sempre fiel á la bandera
que tremola ab má certera
lo senyor Duch de Madrid.
La Religió de la patria

has defensat ab noblesa
 sempre que l' has vista ofesa
 per lo satánich despit.
 Guerra als polítichs d' ofici
 que, sens *pizca* de vergonya,
 pintan ¡farsants! la cigonya
 al país, mitj mort de fam,
 que diuhen y que prometen
 ans de ser al candelero;
 mes, quant hi son, ¡cá, bolero!
 ni escoltan del poble 'l clam.
 Guerra, sí, al lliberalisme
 que pretent ab fera sanya
 ofegar del cor d' Espanya
 lo crit de: Deu, Patria y Rey.
 Valor y pit; que algun día
 será nostra la victoria,
 y entonarém cants de gloria
 á la llegítima Lley.
 Deu té dó molts anys de vida,
 amich meu, LO CRIT D' ESPANYA,
 per poguer repartí ab manya
 bolets á tort y á través.
 Y entretant, reb l' homenatge
 y un abrás afectuosíssim
 d' eix ton amich, afectíssim
 servidó.

VOLTREGANÉS.

LA PROPAGANDA CARLISTA

Lo mohiment y animació que desde algun temps se nota en nostra pátria, son proba evident de que 'l partit carlista ha entrat en una vida exuberant. Ha passat, gracias á Deu, lo temps del retrahiment. Es un consol al veure com se multiplican los Centres en Espanya, de tal manera, que al pas que portém, dintre de poch no hi haurá població sense lo seu baluart ahont se defensi 'l credo tradicionalista.

Contribuheix sens dubte á la major animació y propaganda de nostras ideas la lluyta electoral, la que mou los molts elements ab que conta nostre partit, reorganisa las forsas, passa revistas y, en una paraula, sab ab qui pot contar y de qui no 's pot fiar.

D' aixó me 'n he convenut una vegada més, ab motiu d' un passeig que vaig tenir que fer á principis d' aquesta setmana pe 'l districte de Vich, assistint principalment á las festas que celebraren nostres cor-religionaris de Manlleu inaugurant lo Centre Carlista y fent un *meeting*, com se 'n diu are, de propaganda electoral.

MANLLEU

Lo motl fret que regnavá aquesta setmana en aquell districte, era d' aquest que fa bufar los dits. Uns quans graus sota cero donavan lo tó de la temperatura que hi havía. Lo Montseny y 'ls Pirineus, que alsan lo cap devant de la vila, estavan coberts per un sudari format de neu. Las montanyas de Collsacalera presentavan també blanquinosa la testa. Lo Ter tenia no pocas crostas de glas, y en una paraula, l' hivern se presentava crú, deixant sentir tot lo seu rigor.

¡Y oh contrast! No obstant lo fret, á Manlleu hi feya una caló de primera. La major part dels seus habitants estavan encesos d' entussiasme.

No podía ser menos; celebravan diumenge tres festas: la de San Carlos, l' inauguració del Círcul y 'l *meeting* carlista.

La primera tingué lloch en l' iglesia parroquial, celebrantse un solemne ofici, executat ab molt acert per una de las orquestas de la població. No cal dir que la parroquial iglesia s' omplí de gom á gom.

Lo *meeting* fou sens dubte l' acte més important, puig hi assistí, no 'ls carlistas de Manlleu únicament, sino tot lo poble, lo qual quedá satisfet de las manifestacions que allí se feren, de gran trascendencia per lo districte y per la Causa carlista.

Feren us de la paraula varis propietaris y fabricants, recomenant la candidatura del senyor Duch de Solferino, persona que per los seus antecedents polítichs y títuls, pot defensar bé y á gust dels vigatans los seus interessos, perque comensa per ser ell desinteressat.

Lo senyor Duch exposá en un discurs, que fou molt aplaudit, lo plan económich, las miras que tenía al lluytar en las próximas eleccions y lo desitj que té de complaure als manlleuhenchs y de fer que sían atesas y satisfetas las sevas necessitats.

Lo poble, que compregué que no era un candidat qualsevol, que prometía molt y no cumplía res, lo felicitá y prometé que de las urnas no sortiria ningú més que 'l Duch de Solferino.

A la nit, en los salons del Centre, tingué lloch altre solemnitat. L' inauguració oficial del mateix, presidint-la lo senyor Duch.

Será tasca llarga reunir sisquera lo molt bó que s' aplaudí en aquella vetllada. Los discursos y poesias que 's llegiren, especialment lo del Baró de Albí, despertaren tal entussiasme, que algunas vegadas ratllava en deliri. Fou una festa de la que 'n guardarán bon recort tots los que hi assistiren. Mentres nostres ideas moguin tanta fressa, lo partit carlista farà 'l que voldrá.

Tant impressionats quedarem de las festas de Manlleu, que nos atrevém á afirmar que los habitants d' aquell districte—perque tots los pobles del mateix estyn si fa ó no fa en igual sentit—farán lo que voldrán.

Inútil es dir que triunfará lo seu candidat.

Per més, com va dir lo Duch, que declarin en estat de siti lo districte.

Dirán alguns que la presió oficial y las actas en blanch podrán tal vegada fer fracasar nostra candidatura. No importa, perque estém disposats á baixar al terreno ahont se 'ns provoqui y fer us de las mateixas armas.

Inclús la partida de la porra.

EQUIS.

LES FIRES DE SANT THOMÁS

La millor de mes diades
 era la de Sant Thomás:
 mes avuy per mí es tan trista,
 qu' es la més trista de l' any.
 Barcelona, Barcelona,
 m' aymada ciutat natal,
 ciutat bella hont també un día

SUFRAGI

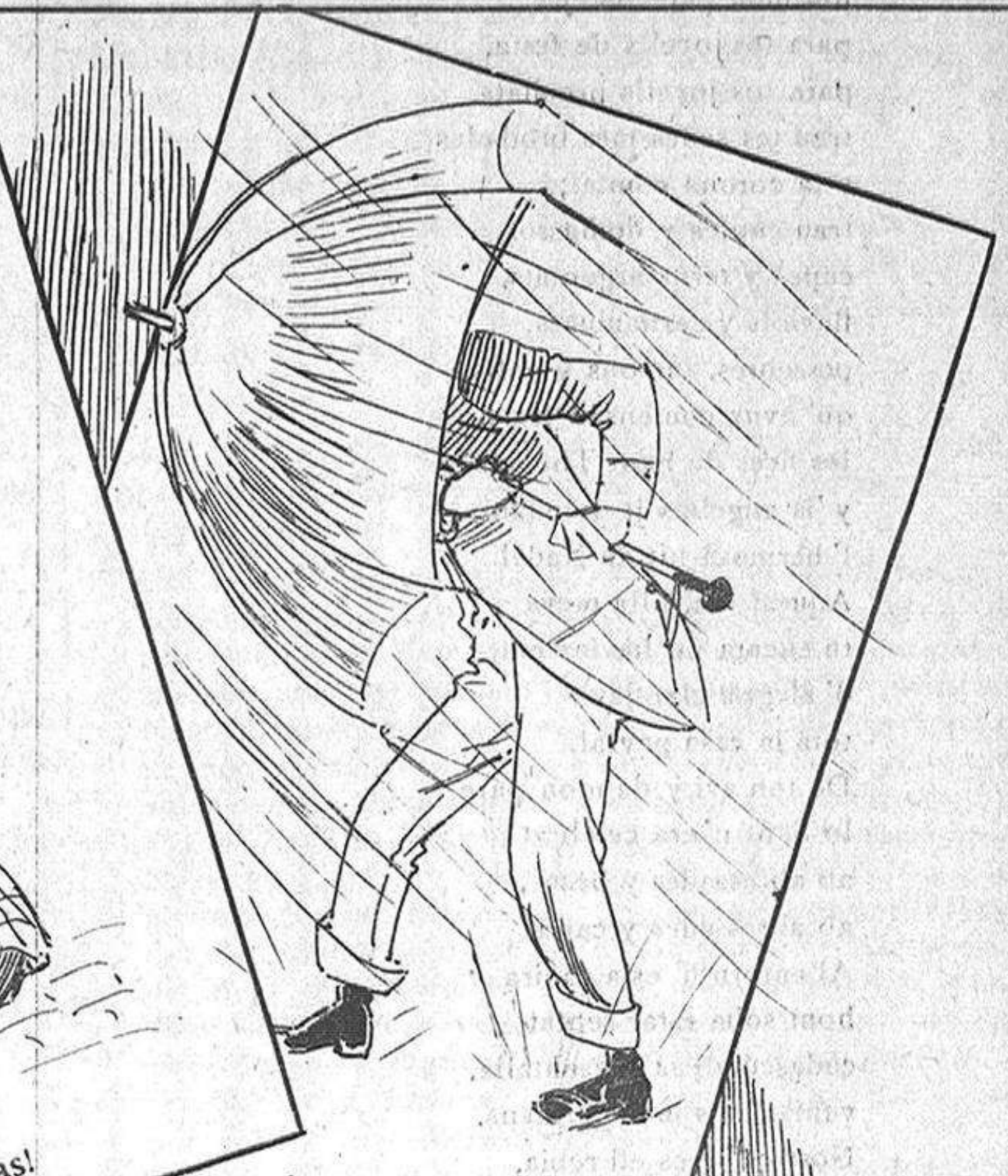
R. Ennau

Lo vót ó 'l reventó!

EXERCICI DE PARAYGUAS

Rompan filasl

Atachl

Al hombrol

Arma al brazol

Renée

fou mon pare batejat;
 para tos joyells de festa,
 para tos joyells preuhats,
 trau tes sedes més brodades,
 y ta corona comtal;
 trau catifes y domassos,
 capes y terns argentats,
 flaviols y cornamuses,
 pessebres, turrans y galls,
 qu' avuy comensan les fires,
 les fires de Sant Thomás,
 y 'ls angelets ja saludan
 l' hermosa nit de Nadal.
 Aquest día, filla meva,
 tu encara no havías nat:
 d' alegría clarejava
 tota la casa payral.
 De ton avi y de mon pare
 lo Sant n' era celebrat
 ab abraçades y besos,
 ab abraçades y cants.
 Al entorn d' esta cadira
 hont solía estar sentat,
 cadascú ab sa presentalla,
 venían tots mos germans.
 Nostres joyes ell rebia,
 com un vell, llagrimellant;
 si tu hi fosses, filla meva,
 joh, cóm t' hauría estimat!
 Mes abans que tu vinguesses
 á n' aquest món desdixat,
 esta mateixa diada,
 tal día avuy fa tres anys,
 en lo bell mitj de la cambra
 sobre d' un llit endolat,
 aquestos ulls lo vegeren
 dormir, mes sens respirar.
 Son front n' era com la cera,
 ses mans fredes com un glas.....
 lo Sant Christo que portava
 n' era de llautó endaurat.
 Ab un ram d' aygua beneyta,
 de llorer sech ab un ram,
 Parenostres jo pensava,
 paraules no 'n deya cap.
 De lo llindar de la porta
 sortí per may més tornar;
 en esta la casa seua
 ni fills ni nets lo veurán.
 L' escolá major anava
 ab la creu alta devant,
 ab veu trista les absoltes
 cantavan nou capellans.
 Los grans colps de tramontana
 feyan del bosch tremolar,
 ab un gran remor d' ossos
 qu' escruixía, lo bracam.
 Les montanyes de les neus,
 cobertes d' un llensol blanch,
 entre l' alzinar semblavan

cadavres enmortallats.
 Sota de les oliveres
 qu' ombrejavan los vinyals,
 derrera la caixa negra
 seguía jo ab lo cap baix.
 Altra cosa jo no veyá
 que los terrosos gebrats
 ab verts brins que verdejavan
 per les regues del llaurat.
 Ning nang feyan les campanes
 dalt de tot del campanar,
 y cada colp jo sentía
 com si fos un colp de mall.
 La hermosa creu cisellada
 sobre 'l mantell del cel blau
 alts ratxs del sol qu' enlluhernan
 lluhía com un mirall.
 Mos ulls tots inflats de llágrimes
 no la podían mirar;
 mes dins mon cor la mirava
 tota regada de sanch.
 La millor de mes diades
 n' era la de Sant Thomás;
 mes ara n' es la més trista,
 la més trista de tot l' any.

JOSEPH COLL Y VEHÍ.

EBIDORIAS

Lo próxim número anirá dedicat á las primeras eminencias de la política espanyola.

Pera lo qual estém ja fent preparatius.

No s' alarmin, que á pesar d' aixó valdrá cinch céntims del mateix modo.

—*—

Dimars passat tingué lloch en aquesta Audiencia un judici oral per Jurats contra un correligionari nostre d' Igualada que cometé 'l crim de cridar ¡visca Carlos VIII! al ser provocat per una turba lliberal que donava viscas á la república y morias á Don Carlos.

Defensá al procesat nostre excelent amich y company lo senyor don Mariano Fortuny, qui demostrá que en las circunstancias en que's doná dit crit no constituía y no podía ser delictu.

Los Jurats ho compregueren aixís y absolgueren al procesat que digué ¡visca Carlos VIII! ¡visca Don Carlos!

No faltava més que per dir ¡visca Don Carlos VIII! se condemnés á un subjecte.

Avuy en que desgraciadament se donan tants crits contraris á la Religió y á las instituciones bon xich més alarmants que 'l de ¡¡visca Carlos VIII!!

Perque si vostés volen dir ¡¡VISCA CARLOS VIII!!! no es cap mal.

Ans al contrari, es un bé cridar ¡¡¡ visca Carlos VIII!!!

—*—

Un curiós que assistí a dita vista contá las vegadas que de boca dels magistrats, Jurats, defensor, fiscal y testimonis sortí las paraulas de ¡visca Carlos VII!
Y si no se equivocá, passavan de 850.

—*—

Es l' única cosa que haurá tret de dit procés lo celós jutje d' Igualada.

Fer dir 850 vegadas ¡visca Carlos VIII!

Al donarli las gracias per tanta deferencia, li supliquém que procesi ab igual activitat als *cacos* que molestan als vehins d' aquella ciutat.

—*—

Los conservadors han perdut la brújula.

No saben ahont son.

No obstant haver *trionfat* en las passadas eleccions provincials, preveuen la derrota en las á diputats á Corts.

D' aquestas, per més que fassen, n' han de sortir ab las mans al cap.

Perque si fan lo miracle d' anar ab legalitat, perderán.

Y si fan trampas, rebrán llenya.

Puig segons noticias s' organisan varias partidas de la porra.

—*—

A Madrid hi há un periódich que 's titula *El Movimiento*, y per moures més sens dubte ha procurat que cada diócessis se suscriga al mateix per cert número de exemplars.

Mal deu anar *El Movimiento* quan la seva máquina necessita ajuda.

Ja ho veig, per anar contra corrent se necessita fer doble resistencia.

—*—

En la Junta provincial del Cens que 's celebrá la setmana passada, los conservadors que forman part de la mateixa foren xiulats estrepitosament.

A poch á poch, los conservadors arribarán, gracias á la seva propaganda, á la categoria de 'n *Hi era bó*.

No podrán passar per los carrers sense que sían xiulats.

—*—

Desde que governa en Cánovas, la premsa pornográfica pren en aquesta ciutat proporcions anormals.

Passan de sis los setmanaris que no poden llegir las personas decents.

En cambi, los polítichs que posen enclar las trampas electorals son objecte d' una persecució horrorosa.

Primer son las instituciones.

La decencia y la cultura son lo de menos.

—*—

Ja ha sortit l' Almanach de la *Biblioteca Tradicionalista* pera 1891.

No cal que 'ls ponderi lo seu mérit artístich y literari, perque vostés mateixos podrán formarse un judici propi ab coneixement de causa.

No més vull dirlos que dintre una artística coberta á vuyt tintas, feta per en Pacia Ross, hi figuran 143

dibuixos de Amigó, Badía, Buxareu, Cilla, Coll, Comas, Ferrer, Foix, Gómez Soler, Melitón González, K. Mins, Labarta, Llovera, Apeles Mestres, Miró, Moliné, Pahissa, J. L. Pellicer, Pellicer Monseny, Renau, Vehil y altres, y un nutrit text en prosa y vers.

Hem tirat la casa per la finestra.

Una cosa. Si després de saborejarlo diuhen que no val la pesseta que costa..... ¿que 's pensan que vull dir que 'ls hi tornarem? no, senyor, no; allavors me permetré dir que no tenen gust.

—*—

Per falta d' espay no poguerem insertar més abiat lo sumari de *El Estandarte Real* del passat mes.

Es lo següent:

TEXTO.—Maniobras militares en Calaf: Antecedentes.—Las maniobras militares en Europa.—Su razón de ser.—¿Son convenientes en España?—Admitida la conveniencia de las mismas, ¿pueden ser motivo de recelo para los carlistas?—Nuestra opinión acerca de este punto.—Deficiencia de las realizadas en Calaf.—Ventajas é inconvenientes de practicarlas anualmente.—Resumen de nues ras impresiones, por *F. de P. O.*—Apuntes sobre la última guerra civil: Operaciones militares en Vizcaya y Guipúzcoa.—Bloqueo de Tolosa por el General carlista Lizárraga.—Acontecimientos por la llegada del Cura Santa Cruz.—Acción de Asteasu-Velabieta, ocurrida el 11 de Diciembre de 1873 (conclusión), por *Antonio Brea*.—La defensa de los Pirineos (continuación), por *Francisco Larrea*.—Páginas de un carlista (continuación), por *F. Sagredo y Escolano*.—Don Rafael Diez de la Cortina, por *F. de P. O.*—Nuestros grabados.

GRABADOS.—Copia de la fotografía del cuadro regalado al Señor Duque de Madrid, con motivo de sus días, el 4 de Noviembre de 1890 (gran lámina suelta), copia directa de fotografía.—Copia de la fotografía del marco que encierra los retratos de los Generales, Jefes y Oficiales carlistas catalanes (lámina suelta), copia directa de fotografía.—Don Rafael Diez de la Cortina, copia directa de fotografía.—Nueve dibujos del natural, alusivos á las maniobras militares en Calaf: Plano de las maniobras.—Almacén de provisiones.—Campamento de Lanceros de Borbón.—Vista de Calaf y campamentos de Infantería de Asia y Luchana.—Campamento del Cuartel general.—Campamento de Caballería de Tetuán.—Fuego de guerrillas.—Fuego por pelotones.—Ataque al pueblo de Forteza.—Siete viñetas ilustrativas de las *Páginas de un carlista*.—Los veinticuatro dibujos citados, á la pluma, por *Pellicer Monseny*.

En lo número d' aquest més se repartirá un preciosísim cromó á 18 tintas, representant una de las parets del Saló de Banderas del Palau de Loredán.

Desde fa alguns días se troba entre nosaltres nostre distingit correligionari y amich lo Comte de Guernica, que 's sens dubte 'l poeta que ab mes inspiració ha cantat las glorias de la Comunió carlista. Una de sas obras récents es una colecció de cantars dedicats á nostra aymada Princesa Donya Blanca, ab motiu de son enllás, que meresqué de la premsa carlista tants elogis. De tant en tant nos deixa veure algunas de las sevas preciosas composicions poéticas en las columnas de *El Correo Español* y *La Fé*, y totas ellas, que ell recita ab inimitable entonació, fan las delicias de quants assisteixen á las esplendorosas vetlladas del Círcul Tradicionalista de Madrid.

Barcelona.—Imprenta de Fidel Giró, Córts, 212 bis.

LA CARCAJADA

Semanario festivo, político y literario — Director: D. Francisco de Paula Oller.—Con retratos y caricaturas en colores, por Ramón Cilla, Melitón González, Paciano Ross, etc. Verá la luz desde el mes de Enero de 1891, en el mismo tamaño y precios de suscripción de LO CRIT D'ESPANYA, y números sueltos á 5 céntimos en todo España. *Se admiten suscripciones en esta Administración.*

DELIRIUM TREMENS!

—Esperintset ja n' hi haurá per tots.

ANUNCIS

Fabrica de cotillas de varias classes

HILLAS DE DUAT

ENVIO A PROVINCIAS

Archs, 4, tenda y Sagristans, 5, 3.º. 1.^a

BARCELONA

GRANS LÁMINAS

DE VENDA EN AQUESTA ADMINISTRACIÓ

RETRATO DE D CARLOS

publicat últimament en Lo CRIT

35 X 48 centímetros: 0'25 pesseta.

Cópia de la fotografia del quadro regalat á D. Carlos en sos días, pe 'ls oficials carlistas catalans.

57 X 42 centímetros: 0'50 pesseta.

Copia del march que tanca la citada lámina.

42 X 28 centímetros: 0'25 pesseta.

A n' els Srs. Corresponsals se 'ls farà 'l desquento acostumat.

GENEROS DE PUNT

-- de --

GONZALO COMELLA

3, Carrer de la Boquería, 3.

BARCELONA

TANCAT LOS DIAS DE FESTA

ENQUADERNACIONES

en un día luxosas y sencillas en lo taller de

PENELLA Y BOSCH

Molas, 29, prop la de Fontanella.

BARCELONA

Magnífica fotografia

de 47 X 31 centímetros, copia del precíós quadro regalat á don CARLOS pels oficials carlistas catalans.

PREU: 3'50 PESSETAS

EN AQUESTA ADMINISTRACIÓ

Se remet franca de ports, y certificada per 0'75 pesseta d' augment.